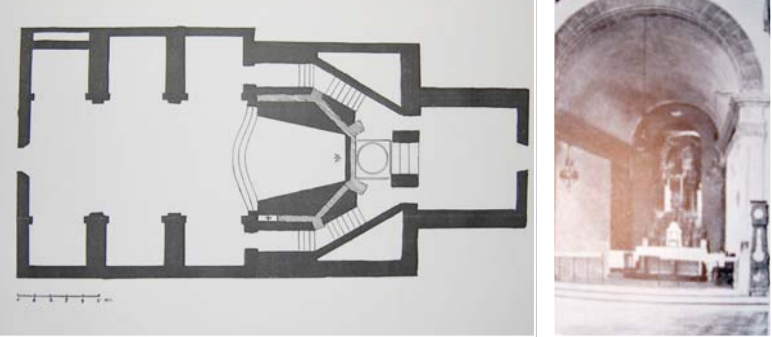

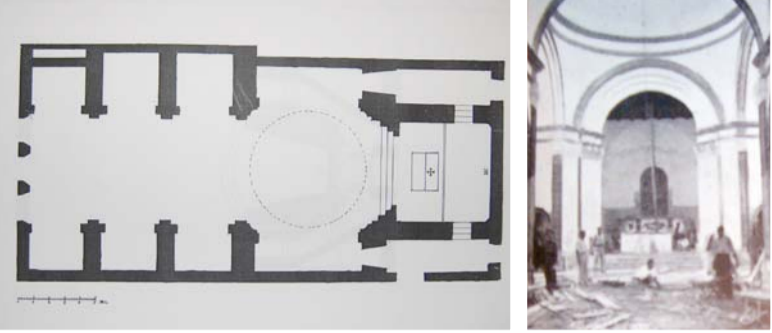
PLANTES DEL ESTAT ACTUAL SEGONS LES ÈPOQUES DE LA SEVA CONSTRUCCIÓ _ 1/400

LLEGENDA

- ATALAIA** _ Probablement de la segona meitat del S.XVI.
 - És un edifici autònom respecte al santuari. Fins fa uns anys de propietat militar.
 - Declarada B.I.C. Conserva gaire bé intactes els seus trets originals.
 - Es troba en mal estat degut al seu abandonament.
- CONVENT** _ Es d'origen desconegut. Amb major intensitat durant la primera meitat del S.XVII.
 - El formen estructures construïdes des dels orígens del santuari i fins l'expulsió dels frares agustins l'any 1835.
 - A la part nord s'han perdut totalment els elements originals. En l'actualitat queden en bon estat certes parts de l'ala sud.
 - Es troba habitat i amb serveis. El seu estat de conservació és acceptable.
- ESGLÉSIA** _ Construïda a partir de l'any 1670 sobre la anterior església gòtica.
 - El formen la seva nau central i capelles laterals, el cor i el porxo de accés.
 - Formen un conjunt homogeni d'estil barroc amb trets característics de l'arquitectura menorquina.
 - S'utilitza habitualment i es troba en bon estat de conservació.
- HOSTATGERIA** _ Finalitzada l'any 1933 sobre les restes de l'ala nord del convent.
 - Es tracta de l'edifici que tanca la part nord del pati entre l'atalaia i el porxo d'accés a l'església.
 - Es una peça autònoma, de geometria regular, connectada a través de la seva escala a la resta del santuari.
 - Presenta certes patologies estructurals que impedeixen el seu ús.
- CREUER** _ Construit a partir de la fi de la guerra civil.
 - El formen el nou creuer de l'església i la capella major. També la casa d'exercici adossada.
 - Es tracta d'obres que a més afecten a diverses parts del santuari adaptant els espais i actuant sobre preexistents.
 - S'utilitza habitualment i es troba en un estat de conservació acceptable.
- POSADA I "ES CAU"** _ Construcció de la dècada dels vuitanta.
 - El formen el restaurant de nova construcció. També reformes sobre estructures preexistents.
 - Forma una peça connectada al convent que allarga la seva ala sud i tanca el pati fins el peu de l'atalaia.
 - Es troba en molt bon estat i ha servit per recuperar els soterranis del convent.

A _ PLANTA DE L'ESGLÉSIA TAL COM ES TROBAVA ABANS DE LA REFORMA DE 1940. EN AQUEST PLANI QUEDA REFLECTIT L'ESTRUCTURA DE L'ABSIS DE LA ESGLÉSIA GÒTICA ORIGINAL, QUE ES VA ENDERROCAR EL 1670, I QUE VA SORTIR A LA LLUM DURANT LES OBRES. EL CAMBRIL QUE APAREIX VA SER CONSTRUÏT L'ANY 1924. A LA DRETA LA CAPELLA MAJOR DE L'ESGLÉSIA ANTERIOR.

B _ PLANTA DE L'ESGLÉSIA REFORMADA EL 1940 QUE A ARRIBAT AMB PETITES VARIACIONS A L'ACTUALITAT. EL CAMBRIL ANTERIOR ES VA REBAIXAR PER UBICAR EL PRESBITERI I L'ANTIC ALTAR ES VA ENDERROCAR PER CONSTRUÏR EL CREUER AMB CÒPULA. LA IMATGE DE LA DRETA MOSTRA EL CREUER DURANT EL TRANSCURS DE LES OBRES.

C _ COMPARACIÓ ENTRE EL DIBUX DEL ÀRABIDU D'ÀUSTRIA LLUIS SALVADOR FET ALS ANYS SETANTA DEL SEGLE XIX I LA IMATGE DE L'ESTAT ACTUAL.

D _ VISTA DE LA REFORMA DEL ATRI DEL TEMPLE DEL 1944.

E _ COMPARACIÓ ENTRE L'ESTAT DEL SANTUARI I EL SEU ENTORN ALS ANYS 60S I L'ESTAT ACTUAL.

NOTES HISTÒRIQUES CRONOLÒGIQUES

- 1287** (17 Gener) _ Conquesta de Menorca per el Rey de la Corona d' Aragó Alfonso III. Repoblació de la illa donant incóntinui l' terra a a persones significades. A més van rebre altres donacions les ordres Mercedaries, Franciscanes i Clarisses per que hi establiren convents.
- 1291** (19 Agost) _ Bula del Papa Nicolás IV en que s'autoritza la cessió a la ordre Mercedaria de "*Santa Maria de Podio de Toro*"
- A aquesta època s'atribueix la història del descobriment de la imatge, al cim de la muntanya, amb l'ajuda d'un bou que els conduí fins a la cova on s'amagava durant la dominació musulmana.
- Aquests religiosos son els primers cultors de la imatge i probablement alçaren una capella al cim en el seu honor.
- 1298** _ Tractat d'Agnam amb el que es retornava a Jaume II el Regne de Mallorca al que quedava agregat Menorca.
- D'acord a aquest tractat el Rey va revocar les donacions a ordres religioses Mercedaries.
- La possessió del Toro passa a mans dels jurats.
- 1330** (19 Març) _ Arranjament parroquial de Menorca disposat per Jaume II, el "*Parlatje*" . Divideix l'illa en set parroquies.
- Menciona a més quatre esglésies, entre elles la del Toro que es encomenada al rector de Binixems amb la obligació de celebrar misa tots els dissabtes i el dia del seu titular.
- 1343** _ Pere IV Rey de la corona d'Aragó incorporà de nou les Balears a la seva corona.
- 1463** _ Fundació d'un benefici per l'establiment d'un capellà a la anomenada ermita de Ntra. Sra. Del Toro. Ms. Salvador Caselles.
- 1413** (27 Gener) _ El capellà Andrés Ribes crea dos beneficis per a dos capellans, un l'any 1413 a la capella de Sant Miquel que no podia prendre el capellà principal i l'altre 1424. Ms. Bartolomé Escuder en funda un altre el 1541.
- La comunitat resident es converteix progressivament amb una comunitat monacal regida per un Prior amb quatre beneficiats amb els que trobem també quatuor obrers, un per cada consell municipal.
- El Santuari en aquests temps i al llarg dels segles següents es veu enriquit per nombrosos llegats testamentaris.
- 1535** (1 Setembre) _ Comença el setge del pirata musulmà Barbaroja (Kheireddin) a la vila de Mahó que acaba tres dies després amb el saqueig i la captura de vuit-centes persones com a esclaus.
- 1552** (26 Juliol) _ Es té constància d'un incendi al santuari que destruí l'església i que al dia següent es celebrava misa a la torre.
- Altres fonts no asseguren exactament la data de construcció de la torre, així i tot les seves característiques la lliguen a les atalajes de alguns llocs que servien de refugi en cas de produir-se invasions pirates i no a les corresponents al tipus de torre defensiva pensada per allotjar una o més peces d'artilleria que es comencen a partir d'aquestes invasions.
- 1554** (1 Maig) _ Col·locació de la primera pedra del castell de Sant Felip a l'entrada del port.
- Aquest any el monarca concedeix al santuari la fusta procedent dels naufragis si els seus propietaris no compareixien després d'un any i el drets sobre els impostos de la pescataria de Ciutadella.
- 1558** (30 Juny) _ Comença el setge de la flota turca de Mustafá Piali a Ciutadella, que acabà nou dies després amb el saqueig de la ciutat y la captura de al menys 3495 persones.
- Aquest mateix any una carta real ordena que comencin obres de fortificació a la muntanya de El Toro.
- 1561** (26 Juny) _ La Universitat General de Ciutadella que governa en lo civil a tota l'illa reconeix que "*la Casa de N^a Sra. Del Thoro es general y comu a tota la illa*". A més aquesta entitat renova cada any la "*obraeria del Thoro*" encarregada de recollir almoïna.
- 1570** _ El rei Felip II veient la pobra situació en la que havia quedat Menorca després de les diverses incursions pirates proposa la evacuació de l'illa deixant una guarnició a Sant Felip, cosa que finalment no es dur a terme.
- 1592** (18 Agost) _ El Prior del Santuari Ms. Miquel Gil renuncia al càrrec en mans del Papa Clemente VIII a favor del religiosos Agustins de la ciutat de Mallorca.
- 1595** (13 Febrer) _ La comunitat de religiosos Agustins pren la possessió del Santuari amb la missió de impartir en aquest les ensenyances de Filosofia i Teologia.
- 1596** _ El governador Pedro Heredia reclama la fortificació del El Toro i ordena que resideixin dos guaites.
- 1602** _ El nou governador Cristobal de Prado torna a insistir en aquesta fortificació del cim. Aquesta insistència fa dubtar de com es dugueren a terme aquestes obres i no impliquen que tingueren a veure amb la torre més aviat devien de ser de estructures per allotjar peces d'artilleria.
- 1625** (6 Juny) _ El governador Baltasar de Borja comença la contrucció del castell de Sant Antoni al port de Fomells i durant els inicis d'aquest segle es comença la construcció de les torres defensives costaneres.
- 1658** _ El primer document conegut que ralla de les obres fetes pels monjos agustins es un compendi històric que recull la història coneguda del santuari des dels seus orígens i fins el 1658. D'aquest document (que principalment, es dedica a relatar gràcies de la Verge de El Toro) es confirma que fins aquesta data s'havia procurat "*clausura per la habitació dels Religiosos de Ntro. Pare Sant Agustí*". Aquest document també menciona la hostatgeria que hi havia per acollir a la multitud que diàriament pujava al cim a honorar la imatge i que atribueix als quatre obrers anteriors a la arribada dels agustins.
- 1669** _ Es nomena P. Fr. Juan Facundo Mora prior del convent de El Toro.
- 1670** (3 Març) _ Comença la demolició de l'antic temple per construir la nova església del convent. (*Veure imatge A*)
- 1679** _ Data en la que es deuria acabar la obra de la església d'acord amb la data del 3 de Setembre d'aquest any que apareix escrita a la làpida sepulcral de Joan i Maria Salorts del lloc de Albayda y els seu fills.
- 1713** (14 Abril) _ Tractat d' Utrecht pel qual Menorca passa a mans de la corona anglesa.
- 1756** (29 Juny) _ Victoria de les tropes franceses comandades pel Duc de Richelieu.
- 1763** _ Per la Pau de Paris França es obligada a retornar a Anglaterra l'illa de Menorca.
- 1781** (23 Juliol) _ Parteix de Cadis una escuadra franco-espanyola comandada pel Duc de Crillon que venç als anglesos el 4 de febrer del següent any.
- 1785** _ Els frares Agustins de El Toro responen a la Real Academia de la Història, que desconeixen qui havia iniciat la fàbrica de l'actual convent, i que se sabia que la església actual la va fer el Pare Mora.
- 1798** _ Menorca passa de nou a mans angleses.
- 1802** (14 Juny) _ Per el tractat d' Amiens Menorca passa definitivament a la corona espanyola.
- 1835** _ La congregació de frares Agustins es expulsada del santuari degut a la desamortització de Mendizábal, quedant en estat d'abandó. Despres es fan successives restauracions la primera de 1842, un altre amb més deteniment el 1875 per part del Bisbe D. Mateo Jaume que acabà el Doctor Mercader, el seu successor, l'any següent, que ordena al rector de San Joan de Carbonell que resideixi allà dalt. (*Veure imatge C*)
- 1880** _ En aquest any els frares Franciscans entren al santuari i l'ocupen durant un breu espai de temps fins a l'any següent.
- 1910** _ El Bisbe Torres comença la subscripció diocesana pro santuari de Monte-Toro, que va continuar fins a finals de 1931, y emprèn la restauració del temple.
- 1924** _ Queda finalitzada l'obra del nou cambril. (*Veure imatge A*)
- 1933** _ Per iniciativa del Bisbe D. Antonio Cardona comença la construcció de la hostatgeria i la casa d'exercici que va ser inaugurada el 6 d'Agost de 1933.
- 1936** (7 Agost) _ Comença la guerra civil espanyola. Un grup de milicians entra a l'església i saqueja l'altar i els retaules.
- 1939** (29 Maig) _ Es fa un arranjamnt provisional de la església per retornar la imatge. A partir d'aquesta data s'intensificaran les feines al santuari fins donar-li la forma en que arriba als nostres dies.
- Es comencen les obres a l'església per renovar l'absis i el cambril i substituir-los per un creuer tancat amb cúpula.
- 1941** _ S'instal·len allà los Ermitaños que es dediquen a petites reformes a les cases i a s'hort.
- L'enginyer de la Diputació fa una visita per estudiar el nou tractat de la carretera d'accés al cim.
- 1944** _ S'independitza el pati del servei a la torre, de propietat militar, es nivella el pati a tota la seva extensió i es construeix el banc perimetral de l'esquerra del pati. (*Veure imatge D*)
- Es col·loca la imatge del Sagrat Cor sobre el monument restaurat i la de Maria que coronà la façana principal.
- 1946** _ Es consagra l'església reformada. (*Veure imatge B*)
- 1948** _ Continuen les obres de millora al seminari dutes a terme per l'arquitecte Sr. Roca i l'aparellador Sr. Hernández Mora, que es destinaven als termes següents: (*Veure imatge C i E*)
- Una construcció d'uns 300m² emplaçat a l'àrea que va comprendre la part nord del convent d'Agustins.
- S'ha reforçat les construccions amb perill de ruïna i s'ha dotat a les noves construccions de murs gruixuts de 12 m amb previsió de les fortes tempestes que es donen a Thivern.
- Es cobreix amb terrat pla amb amplit almenat corregut lligat amb la torre existent que es reforma.
- Ampliació de la cuina i nou refectori més ample per servir també als peregrins, noves habitacions i dotació de lavabos. Instal·lació de generador elèctric.
- Explanació del vessant nord més pròxim a l'edifici que acabà amb una terrassa sobre un aljub amb capacitat per uns 400.000 litres.
- En la actualitat** resideixen de continu al santuari i en tenen cura un petit grup de quatre o cinc germanes Franciscanes que reben els peregrins i un rector. (*Veure imatge C i E*)
- Amb el temps s'han anat incorporant de continu noves construccions e infraestructures relacionades o no amb la activitat del convent.
- Instal·lació de antenes de comunicació militar en primer lloc sobre la torre i al seu voltant. Més endavant a uns terres adquirides als marges de la carretera.
- Instal·lació de antenes de telecomunicacions que donen cobertura a tota l'illa al vessant sud de la muntanya.
- Connexió de l'edifici a la xarxa insular de subministrament elèctric amb el corresponent transformador en superfície.
- Demolició d' antigues estructures militars i ampliació de les explanades d'aparcament.
- Reforma de la carretera d'accés suavitzant la pendent en alguns trams.
- Als anys vuitanta es fa la construcció de la Posada amb dotació de lavabos per servir l'increment de visitants que comporta l'augment del turisme. I es fan petites reformes a la casa de convivència.